

PRACOWITY ROK UNII EUROPEJSKIEJ W ZBROJENIÓWCE [ANALIZA]

Unia Europejska w 2017 r. podejmowała zdecydowane kroki w zakresie instrumentów wspierania rozwoju zdolności obronnych w państwach członkowskich. Te działania były połączone z zaprezentowaniem nowej unijnej polityki przemysłowej skoncentrowanej m.in. na sektorze obronnym. Aktywność unijnej administracji ma przełożyć się w 2019 r. na zaoferowanie przedsiębiorstwom zbrojeniowym konkretnych środków finansowych na projekty badawczo-rozwojowe.

Lata 2013-2016 - Unia Europejska zaczyna koncentrować się na obronności

Europejski sektor obronny wzbudził żywe zainteresowanie unijnych instytucji jeszcze w 2013 r. W rezultacie intensywnych dyskusji Komisja Europejska i Parlament Europejski zamawiały raporty, publikowały komunikaty, sprawozdania, raporty i rezolucje dotyczące różnych aspektów wzmocnienia potencjału przemysłowego europejskich koncernów zbrojeniowych. Organy unijne podkreślały potrzebę utworzenia unijnego rynku wewnętrznego w dziedzinie obronności i bezpieczeństwa m.in. przez ograniczanie, a następnie wyeliminowanie offsetu jako praktyki dyskryminacyjnej (co jak na razie nie miało miejsca: [Plan KE nie poprawi sytuacji europejskiej zbrojeniówki. Offset zostanie utrzymany](#) - red.) i zmniejszającej efektywność europejskich zamówień publicznych, zwiększenia konkurencyjności europejskiego przemysłu obronnego przez wprowadzanie europejskiego systemu standaryzacji i certyfikacji oraz wzmożonej współpracy sektora cywilnego i wojskowego.

Czytaj też: [Obrona budowana od zera. Dania wzmocnia pancierz i tarczę \[KOMENTARZ\]](#)

15 lipca 2014 r. przewodniczący Komisji Europejskiej Jean-Claude Juncker wskazał politykę obronną jako jeden z kluczowych priorytetów dla całej Komisji w nadchodzącej kadencji. Ponadto Komisja Europejska w komunikacie z 27 października 2015 r. obejmującym Program Prac na 2016 r. pod hasłem „Sytuacja jest wyjątkowa” zapowiedziała opracowanie i przyjęcie **Europejskiego Planu Działania na rzecz Obronności (European Defence Action Plan - EDAP)**.

30 listopada 2016 r. - Europejski Plan Działania na rzecz Obronności (EDAP)

Kilka lat dyskusji pomiędzy unijnymi instytucjami wokół sektora obronnego przełożyło się na opublikowanie przez Komisję Europejską 30 listopada 2016 r. EDAP, który wyznaczył ramy dla działań unijnej administracji w 2017 r. Rada Europejska 15 grudnia 2016 r. zaakceptowała EDAP i zaleciła Komisji przedstawienie szczegółowych propozycji w pierwszej połowie 2017 r. Następnie 6 marca 2017 r. EDAP został przyjęty przez Radę UE.

Czytaj więcej: [Hiszpańskie Leopardy nie dla Polski? „Wozy saperskie i mosty”](#)

Plan Komisji przewiduje, że UE potrzebuje wzmocnienia zdolności obronnych państw członkowskich

poprzez wspólne pozyskiwanie uzbrojenia i sprzętu wojskowego, rozwój i utrzymanie pełnego spektrum zdolności operacyjnych na lądzie, morzu, w powietrzu i w przestrzeni kosmicznej. Efektywniejsze wykorzystanie środków publicznych oraz silniejsza baza przemysłowa mogą zostać osiągnięte przez wzmocnienie Jednolitego Rynku Zbrojeniowego (*Defence Single Market*), redukcję dublujących się kompetencji przemysłowych oraz poprawę konkurencyjności unijnych przedsiębiorstw zbrojeniowych. Plan opiera się na założeniu, że inwestycje w sektor zbrojeniowy przekładają się na istotny i zmnożony efekt ekonomiczny w postaci tworzenia na zasadzie rozprysku (*spin-off*) nowych przedsięwzięć biznesowych, transferu technologii do innych sektorów i tworzenia nowych miejsc pracy.

Czytaj więcej: [Zbrojeniówka w centrum polityki przemysłowej UE](#)

Komisja Europejska zapowiedziała w EDAP powołanie **Europejskiego Funduszu Obronnego (*European Defence Fund*)**, który ma być instrumentem wsparcia finansowania prac badawczo-rozwojowych prowadzonych przez unijne przedsiębiorstwa zbrojeniowe. Fundusz ma się składać z tzw. dwóch okien - *research window* oraz *capability window*. Pierwsze okno będzie funkcjonować na zasadzie bezpośredniego finansowania przez UE projektów B+R w obszarze obronności.

W budżecie Unii na 2017 r. Komisja zaproponowała zarezerwowanie na ten cel 25 mln euro. Do 2020 r. budżet w tej części Planu ma wynieść łącznie 90 mln euro w ramach tzw. **Działania Przygotowawczego na rzecz Prac Badawczych w Sektorze Obronnym (*Preparatory Action on Defence Research*)**, a po 2020 r. - 500 mln euro rocznie. Drugie okno zakłada dofinansowywanie przez unijny budżet projektów finansowanych głównie z takich źródeł jak budżety krajowe czy budżety samych przedsiębiorstw. Komisja przeznaczy na drugie okno 5 mld euro rocznie.

W ramach EDAP jedną z nowych inicjatyw Komisji Europejskiej wspierających małe i średnie przedsiębiorstwa jest **Europejska Sieć Regionów zorientowanych na Obronność (*European Network of Defence-related Regions - ENDR*)**. Celem Sieci jest kreowanie możliwości dla MŚP, organizacji regionalnych oraz grupujących firmy o pokrewnym profilu działalności klastrów przemysłowych w zakresie wymiany dobrych praktyk oraz doświadczeń biznesowych i naukowych w zakresie rozwoju technologii podwójnego zastosowania (*dual-use*).

Fot. Eurofighter Jagdflugzeug GmbH

6 grudnia 2016 r. - Przyjęcie przez Radę UE konkluzji w sprawie współpracy pomiędzy UE i NATO

6 grudnia 2016 r. Rada UE grupująca ministrów spraw zagranicznych UE i NATO przyjęła konkluzje wdrażające tzw. Wspólną Deklarację (*Joint Declaration*) przewodniczącego Rady Europejskiej, przewodniczącego Komisji Europejskiej oraz Sekretarza Generalnego NATO. Konkluzje objęły zestaw 42 środków współpracy w 7 obszarach:

1. zwalczanie zagrożeń hybrydowych,
2. współpraca operacyjna obejmująca działania na morzu i w sprawie migracji;
3. cyberbezpieczeństwo i cyberobrona;
4. zdolności obronne,
5. przemysł obronny oraz badania rozwojowe;
6. ćwiczenia;
7. wspieranie wysiłków państw w zakresie zdolności obrony i bezpieczeństwa, włącznie ze współpracą z krajami partnerskimi i innymi organizacjami międzynarodowymi.

1 marca 2017 r. - Biała księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 r.

Z okazji 60-lecia Traktatów Rzymskich 1 marca 2017 r. Komisja Europejska przedstawiła dokument pt. „Biała księga w sprawie przyszłości Europy. Refleksje i scenariusze dotyczące przyszłości UE-27 do 2025 r.”. Wśród sił napędowych dla przyszłości Europy wskazała na coraz bardziej napiętą sytuację międzynarodową i związaną z tym konieczność przemyślenia, jak skutecznie odstraszać, reagować i chronić się przed zagrożeniami, poczynwszy od masowych ataków cybernetycznych po bardziej tradycyjne formy agresji.

W ocenie Komisji NATO będzie nadal zapewniać większości państw Unii militarne bezpieczeństwo w „twardym” wymiarze (*hard power*). Unia musi jednak sama zadbać o swoją obronność, ponieważ *soft power* nie jest wystarczająca w sytuacji, gdy brutalna siła nie liczy się z prawem. Ponadto unijni liderzy zdecydowali o kontynuacji wysiłków w zakresie budowy Europejskiej Unii Obronnej.

7 czerwca 2017 r. - „Dokument otwierający debatę na temat przyszłości europejskiej obronności” oraz Europejski Fundusz Obronny

W „Dokumencie otwierającym debatę na temat przyszłości europejskiej obronności” Komisja Europejska przedstawiła w ogólnym zarysie główne tendencje i wyzwania, które będą wpływać na przyszły kształt bezpieczeństwa i obronności UE. Na tej podstawie, w ramach trzech różnych scenariuszy, określiła warianty dążenia do realizacji przez państwa członkowskie Europejskiej Unii Obronnej. Komisja wskazała, że państwa członkowskie muszą zwiększyć zakres i efektywność wydatków na obronę.

Powielanie przez nie projektów militarnych może negatywnie wpływać na interoperacyjność ich sprzętu wojskowego. Może również prowadzić do braku przygotowania i gotowości sił zbrojnych oraz luk w zdolnościach obronnych. Aby temu zaradzić, państwa członkowskie powinny lepiej koordynować swoje wydatki na obronę. Komisja przedstawiła trzy scenariusze: 1) współpraca w zakresie bezpieczeństwa i obrony, 2) podział zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony oraz 3) wspólna obrona i bezpieczeństwo.

Tiger HAD. Fot. Andrzej Hładij/Defence24.pl

7 czerwca 2017 r. Komisja Europejska zainaugurowała **Europejski Fundusz Obrony (European Defence Fund)**, co jest przełomowym wydarzeniem z punktu widzenia unijnego przemysłu zbrojeniowego. Fundusz stanowi realizację wytycznych zawartych w EDAP. Fundusz ma przyczynić się do koordynacji, wsparcia oraz wzmocnienia krajowych inwestycji w prace badawczo-rozwojowe w obszarze obronności, rozwój prototypów oraz pozyskiwanie sprzętu wojskowego i technologii obronnych. Europejski Fundusz Obrony ma się skupiać na dwóch obszarach, które wcześniej zostały przedstawione przez Komisję jedynie w zarysie:

Czytaj więcej: [Europa buduje własną obronę, ale nie wspólną armię \[7 PUNKTÓW\]](#)

Obszar badawczy: UE po raz pierwszy w swojej historii oferuje granty przeznaczone na pełne sfinansowanie zbiorowych projektów badawczo-rozwojowych w obszarze innowacyjnych technologii obronnych i produktów wojskowych. Mają one dotyczyć w szczególności elektroniki, metamateriałów, oprogramowania szyfrującego oraz robotyki. W 2017 r. przedsiębiorstwa mogły liczyć w ramach Funduszu na 25 mln euro, a na finansowanie mogły liczyć projekty w zakresie systemów bezzałogowych działających w środowisku morskim oraz systemów wspomagania żołnierzy. Do 2019 r. unijne środki wzrosną do 90 mln euro. Jest to tzw. Działanie Przygotowawcze na rzecz Prac Badawczych w Sektorze Obronnym (*Preparatory Action on Defence Research*). Ponadto po 2020 r. UE będzie co roku przeznaczać 500 mln euro na finansowanie badań w sektorze obronnym.

Obszar w zakresie rozwoju i zakupów: Fundusz ma wykreować inicjatywy realizowane wspólnie przez państwa członkowskie w zakresie prac rozwojowych oraz wspólnego pozyskiwania sprzętu wojskowego i technologii obronnych. Takie przedsięwzięcia będą współfinansowane z budżetu unijnego oraz będą praktycznie wspierane przez Komisję Europejską. Dla przykładu państwa członkowskie będą mogły inwestować w rozwijanie technologii budowy dronów lub kupować wspólnie znaczną liczbę śmigłowców.

Przy inauguracji Funduszu Komisja Europejska skierowała do Parlamentu Europejskiego oraz Rady projekt rozporządzenia ustanawiającego **Europejski Program Rozwoju Przemysłu Zbrojeniowego (European Defence Industrial Development Programme - EDIDP)**, który ma funkcjonować w latach 2019-2020 i dysponować budżetem 500 mln euro. EDIDP będzie elementem Europejskiego Funduszu Obronnego.

Po 2020 r. europejskie przedsiębiorstwa zbrojeniowe będą mogły liczyć na unijne środki sięgające 1 mld euro rocznie. W założeniach Komisji Europejskiej przyszły program zmnoży krajowe inwestycje w projekty obronne, dzięki czemu łączna skala finansowania wyniesie w praktyce 5 mld euro rocznie. Komisja Europejska przygotowuje w przyszłości odpowiednie regulacje prawne w tym zakresie.

Znaczna część haubic PZH 2000 w Niemczech i w Holandii pozostaje w rezerwie. Fot. Ministerstwo obrony Holandii.

22 czerwca 2017 r. - Rada Europejska deklaruje konieczność powołania stałej współpracy strukturalnej (*Permanent Structured Cooperation* - PESCO) w zakresie obronności oraz pozytywnie ocenia inicjatywy w postaci Europejskiego Funduszu Obronnego i EDIDP

W konkluzjach z 22 czerwca 2017 r. Rada Europejska zadeklarowała konieczność powołania ambitnej stałej współpracy strukturalnej (*Permanent Structured Cooperation* - PESCO) w zakresie obronności o charakterze inkluzywnym. Przywódcy europejscy motywowali to potrzebą wzmocnienia bezpieczeństwa i obronności w Europie w dobie pełnego wyzwania środowiska geopolitycznego oraz chęcią osiągnięcia poziomu ambicji UE wyrażonych w Globalnej Strategii Unii Europejskiej. Zgodnie z Traktatem o Unii Europejskiej państwa członkowskie UE mają możliwość podjęcia wzmocnionej współpracy w kwestiach wojskowych poprzez stałą współpracę strukturalną (art. 42 ust. 6 i art. 46 Traktatu o Unii Europejskiej).

By rozpocząć współpracę zainteresowane kraje mają obowiązek spełnić warunki opisane w protokole nr 10 załączonym do Traktatu. Chodzi głównie o konieczność przystąpienia do intensywniejszego zwiększania swoich zdolności obronnych przez rozwój swoich wkładów krajowych i udział w siłach wielonarodowych, w głównych europejskich programach wyposażenia wojskowego oraz w działalności Europejskiej Agencji Obrony w obszarze rozwoju zdolności obronnych, badań, zakupów i uzbrojenia.

Warto również podkreślić, że we wskazanych konkluzjach Rada Europejska pozytywnie wypowiedziała się o inicjatywie Komisji Europejskiej dotyczącej powołania Europejskiego Funduszu Obronnego i wyraziła oczekiwanie jego prędkiej operacjonalizacji. Rada Europejska wezwała również do szybkiego osiągnięcia porozumienia w zakresie Europejskiego Programu Rozwoju Przemysłu Zbrojeniowego i jego rychłego wdrożenia przed rozpoczęciem złożonych przedsięwzięć przemysłowych w średniej perspektywie czasowej. Ponadto wezwała państwa członkowskie UE do zidentyfikowania

odpowiednich projektów w zakresie budowy zdolności na potrzeby Funduszu oraz EDIDP.

Rada Europejska zaprosiła państwa członkowskie do dalszych prac nad opcjami wspólnego pozyskiwania zdolności za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Obronnego. Celem jest dostarczenie tychże zdolności oraz zapewnienie konkurencyjnych, innowacyjnych i zbalansowanych fundamentów dla europejskiego przemysłu obronnego w całej UE włączając w to współpracę transgraniczną z udziałem małych i średnich przedsiębiorstw. Rada Europejska ponowiła swoje wezwanie skierowane do Europejskiego Banku Inwestycyjnego dotyczące zbadania kroków niezbędnych do wspierania inwestycji w prace badawczo-rozwojowe w sektorze zbrojeniowym.

Czytaj więcej: [UE wkracza do zbrojeniówki. Polska musi wyjść naprzeciw \[4 PUNKTY\]](#)

Lipiec i wrzesień 2017 r. dyskusje nad Europejskim Funduszem Obronnym i EDIDP

Po zachętach Rady Europejskiej z czerwca 2017 r. Rada UE rozpoczęła w lipcu 2017 r. dyskusje nad kształtem EDIDP. Natomiast Parlament Europejski zaczął debatować nad propozycjami w zakresie Europejskiego Funduszu Obronnego i rozporządzeniem regulującym EDIDP we wrześniu 2017 r.

18 września 2017 r. - prezentacja założeń europejskiej polityki przemysłowej przez KE

Komisja Europejska zaprezentowała 18 września 2017 r. kluczowe inicjatywy składające się na nową politykę przemysłową UE. W centrum jej zainteresowania będzie przemysł zbrojeniowy i kosmiczny. W ramach nowej polityki przemysłowej UE istotną rolę ma odegrać Europejski Fundusz Obronny, który ma walczyć przyczynić się do wzrostu konkurencyjności i innowacyjności europejskiego przemysłu obronnego.

13 listopada i 7 grudnia 2017 r. notyfikacja PESCO

13 listopada 2017 r. ministrowie 23 państw członkowskich podpisali wspólną notyfikację w sprawie PESCO i przekazali ją Wysokiemu Przedstawicielowi Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa Federice Mogherini i Radzie UE. Do stałej współpracy strukturalnej przystąpiły: Austria, Belgia, Bułgaria, Czechy, Chorwacja, Cypr, Estonia, Finlandia, Francja, Grecja, Hiszpania, Holandia, Litwa, Łotwa, Luksemburg, Niemcy, Polska, Rumunia, Słowacja, Słowenia, Szwecja, Węgry i Włochy. Irlandia i Portugalia ostatecznie dołączyły do PESCO 7 grudnia 2017 r. Poza PESCO pozostały występująca z UE Wielka Brytania, niebiorąca udziału we Wspólnej Polityce Bezpieczeństwa i Obrony UE Dania oraz Malta. Spośród 17 projektów Polska zadeklarowała udział jedynie w dwóch, ale istotnych: mobilności militarnej (liderem projektu jest Holandia) i europejskiej radiostacji programowalnej ESSOR (liderem projektu jest Francja). W pozostałych projektach Polska nie będzie nawet obserwatorem, ponieważ nie wyraziła takiego zainteresowania.

11 grudnia 2017 r. inauguracja PESCO

11 grudnia 2017 r. Rada UE przyjęła decyzję ustanawiającą stałą współpracę strukturalną. Decyzja Rady ustanawiająca PESCO zawiera m.in. wykaz zobowiązań podjętych przez państwa uczestniczące m.in. w zakresie systematycznego zwiększania realnych budżetów obronnych z myślą o zrealizowaniu uzgodnionych celów, ustalenia co do zarządzania PESCO, przewidujące szczebel nadrzędny, który utrzyma spójność i ambicje założeń i będzie uzupełniany konkretnymi procedurami zarządzania na poziomie projektów oraz rozwiązania administracyjne (m.in. dotyczące sekretariatu PESCO) i finansowe.

Czytaj więcej: [Bieńkowska dla Defence24.pl: Polska ma duże szanse na fundusze obronne z UE](#)

12 grudnia 2017 r. Rada UE zgadza się na kształt proponowanego rozporządzenia w

sprawie ustanowienia EDIDP oraz tworzy Europejski Fundusz Obronny

Rada UE uzgodniła 12 grudnia 2017 r. swoje stanowisko w zakresie proponowanego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady, ustanawiającego Europejski Program Rozwoju Przemysłu Obronnego. Kolejny krok będzie polegał na podjęciu negocjacji z Parlamentem Europejskim na temat ostatecznego kształtu rozporządzenia. Rozmowy mają zostać zainicjowane na początku 2018 r. Pierwsze projekty dotyczące finansowania lub dofinansowania budowy nowych zdolności przemysłowych mają rozpocząć się w styczniu 2019 r. Ponadto Rada UE formalnie zaakceptowała utworzenie Europejskiego Funduszu Obronnego, o którym była mowa wyżej.

Unijne instytucje podjęły w 2017 r. wiele istotnych decyzji w zakresie obronności

Bez wątpienia 2017 r. był bardzo ważny z punktu widzenia sektora obronnego. Europejski Plan Działania na rzecz Obronności zaczął być realizowany w praktyce. Nowa unijna polityka przemysłowa będzie wspierać przemysł obronny. Instytucje unijne zaakceptowały utworzenie Europejskiego Funduszu Obronnego, którego budżet będzie systematycznie rósł i pomoże sfinansować wiele projektów badawczo-rozwojowych realizowanych przez europejskie firmy zbrojeniowe.

W ramach Funduszu w latach 2019-2020 będzie funkcjonował Europejski Program Rozwoju Przemysłu Zbrojeniowego, którego ostateczny kształt zostanie uzgodniony w 2018 r. Doszło także do zawiązania PESCO, które również będzie generować zlecenia dla unijnych firm zbrojeniowych. Europejska Sieć Regionów zorientowanych na Obronność bez wątpienia będzie przyczyniać się do pogłębiania współpracy firm zgrupowanych w klastrach w różnych częściach UE.

Polskie firmy mają szanse na pozyskanie środków na swoje projekty B+R, ale będzie to wymagało nawiązania bliżej współpracy z przedsiębiorstwami z innych państw członkowskich i zaproponowania interesujących przedsięwzięć. To bardzo istotne, ponieważ projekty zbrojeniowe finansowane ze środków UE po 2020 r. będą opierać się na rozwiązaniach opracowanych za pieniądze UE w latach 2018-2020. Firmy, które niebawem zdobędą finansowanie, potem będą premiowane w kolejnych turach. Jeśli polskie firmy zaniedbają starania o fundusze unijne począwszy od 2018 r., w przyszłości ich możliwości zdobycia grantów będą dużo niższe, a ich konkurencyjność spadnie.

Wojciech Pawłuszko